

arturo **TOSCANINI**

(1867.-1957.)

igor peteh & mirta špoljarić

Stari tiranin, zvali su ga mnogi glazbenici koji su došli pod „nemilost“ njegove dirigentske palice. No usprkos tome, ili možda upravo zbog toga, Arturo Toscanini ušao je u povijest glazbe kao jedan od najznačajnijih dirigenata prve polovice XX. Stoljeća, a mi u ovom članku dajemo kratki osvrt povodom 150-te godišnjice rođenja ovog velikog glazbenika s naglaskom na njegovu diskografiju.

U današnjem svijetu zamorenom stalnim skandalima sve je manje neobično i ono što je zaista neobično, a početak karijere mladog Artura Toscaninija bio je upravo takav. Nakon završenog studija violončela u Milanu, posao glazbenika u orkestru našao je ni manje ni više nego u dalekom Riu de Janeiru. Nakon što su 25. travnja 1886. godine izviždali dirigenta koji na pozornici nije uspio dovršiti Verdijevu „Aidu“, mladi Toscanini, inače Verdijev sugrađanin i sunarodnjak, dobio je priliku za svoj prvi dirigentski nastup na drugom kontinentu. Od tada počinje nevjerojatna karijera glazbenika koji se, iako nije usmjereno školovan za dirigenta, snagom glazbene intuicije, nametnuo kao jedan od vodećih autoriteta svog naraštaja. U tome mu je svakako pomogao i njegov autoritarni karakter koji je potpuno iz svijesti i djelovanja izbacio pojam kompromisa. Govorio je: „...da bi se moglo reproducirati genijalne misli spoznati duša skladatelja, treba imati mašte, osjećaja i instinkt.“ Osobine njegovih interpretacija mogle bi stati u tri riječi: tempo, preciznost i oštrina.

Nažalost Toscanini je preminuo na samom početku ere kvalitetnih audio snimki, pa su mnoge snimke upitne kvalitete no izvedbe su toliko snažne da ju ni uznapredovala tehnička oronulost nije mogla uništiti. Iz tih izvedbi posve je razvidno da je prvenstvena vrijednost interpretacija Artura Toscaninija u tome što je on jedan od onih interpreta kojima je zapis autora svetinja u koju se ne dira, već se interpretacija skrupulozno gradi na toj premisi. Sve što se može i smije učiniti ne smije narušiti taj fundamentalni princip. Držao se toga da je on *primus inter pares* među glazbenicima, kojima ravna pomoću dirigentske palice. No on je taj koji provodi skladateljeve zamisli. On je ujedno i čuvar i tumač tih zamisli. Sukladno tome, oni kojima on dirigira moraju u potpunosti biti njemu podložni.

Naši stariji čitatelji još uvijek sjećaju se životnih prilika u razdoblju prije Interneta kada je bilo nemoguće doći do bilo koje informacije u bilo kojem trenutku - tonske, pisane ili slikovne. U to vrijeme veliki ljudi su isključivo svojom nazočnošću i primjerom u djelovanju stvarali standarde. Nažalost, samo su neki imali sreću živjeti u njihovoj blizini, a od tih nekih, samo su neki znali da to i jest sreća. U tome je i vrijednost tih zapisa koji nakratko vraćaju kotač vremena unazad i pružaju privid našeg osobnog svjedočenja i sudjelovanja u nečemu značajnom. Treba odvojiti vrijeme i pronaći strpljenja da se otkrije čar tih izvedbi, i to tako da se svjesno zanemari tehnička inferiornost kako bi se spoznala kvaliteta muziciranja.

Važno je naglasiti još jedan aspekt njegova djelovanja. Naime, Toscaninijevo oštro, čvrsto i nepopustljivo inzistiranje na profe-

sionaliziranju orkestralnih glazbenika-interpreta bilo u ono vrijeme gotovo revolucionarno (i prijeko potrebno), a zahtjev za točnim i preciznim čitanjem notnoga zapisa povezuje njega s još nekolicinom izvođača (Wanda Landowska, Jascha Horenstein, Hermann Scherchen...) s promjenom tadašnje paradigme izvođenja i koju tako postavili temelje kasnijeg pokreta povijesno obaviještenih izvedbi.

Uzevši u obzir sve navedeno, zaključak je uvijek isti. Vrijedno je poslušati snimke ovakvoga tipa jer je svakako riječ o antologijskim interpretacijama, a uz to njegovi tonski zapis izvrsni su praktičan priručnik za dirigente. Oni će slušajući snimke i uronjeni u partituru naći mnogo toga za sebe.

Politička i ljudska dimenzija Toscaninijeva djelovanja još je više povećala njegovu popularnost (sukob s Mussolinijem i odlazak iz fašističke Italije). Toscanini, umjetnik i pravедnik, javno se i beskompromisno, kao i u glazbenim interpretacijama, izjašnjavao o svojim životnim stavovima i dosljedno ih provodio u djelo. Njegova humanistička i umjetnička misija išli su dosljedno ruku pod ruku.

Izbor diskografije Artura Toscaninija:

L. Beethoven: The Nine Symphonies; NBC Symphony, 1939

Relief CR-1894-2

L. Beethoven: Symphony No. 1 & 3; NBC Symphony, 1953

RCA 60252

L. Beethoven: Symphony No. 5; NBC Symphony, 1945

Music & Arts CD 753

L. Beethoven: Missa Solemnis; Z. Milanov, J. Björling, NBC Symphony, 1941

Guild Historical 2248/49

J. Brahms: The Four Symphonies; Philharmonia Orchestra, 1952

Arkadia CDHP 524.3

C. Debussy: La Mer; NBC Symphony, 1950

RCA CD 60265

A. Dvorak: Symphony "From the New World"; NBC Symphony, 1953

Arkadia CDMP 417.1

M, Mussorgsky: Pictures at an Exhibition. NBC Symphony, 1953

RCA CD 60287

Mozart: Symphonies No. 39, 40 & 41; NBC Symphony

RCA CD 60285

Haydn's Symphonies No. 88, 94 & 98, NBC Symphony

RCA CD 60281

Verdi: Rigoletto, IV. Act, Z. Milanov, NBC Symphony, 1944

RCA CD 60276

Verdi: Otello; R. Vinay H. Nelli, NBC Symphony, 1947

RCA 60302

Verdi: Falstaff; G. Valdengo, H. Nelli, NBC Symphony, 1950

RCA 72372

Verdi: Requiem; Z. Milanov, J. Björling, NBC Symphony, 1940

Music & Arts CD 1269

Wagner: Excerpts from Siegfried and Gotterdammerung;

H. Traubel, L. Melchior, NBC Symphony, 1941

RCA CD 60304